

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ETWINNING

THE USE OF PROJECT METHOD IN FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE ON THE EXAMPLE OF A LEARNING PROGRAM ETWINNING

У статті розглянуто питання впровадження проектних технологій у формування іншомовної комунікативної компетентності учнів загальноосвітніх шкіл. Проаналізовано теоретичний аспект методу проектів як педагогічної технології; наведено аналіз досліджень зарубіжних і вітчизняних вчених, котрі обґрунтували дидактичні основи методу навчальних проектів. Розглянуто методику роботи, направлені на розвиток навичок іншомовного спілкування учнів загальноосвітніх шкіл. Представлено результати роботи навчальної програми Європейської Комісії eTwinning, яка є майданчиком для спілкування й обміну досвідом зі створення проектів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Наведено приклади створених учнями проектів, що сприяють розвитку їх іншомовної комунікативної компетентності.

Ключові слова: метод проектів, проектна діяльність, інформаційно-комунікаційні технології, інтегровані знання, дослідницька робота.

В статье рассмотрены вопросы внедрения проектных технологий в формировании иноязычной коммуникативной компетентности учащихся общеобразовательных школ. Проанализирован теоретический аспект метода проектов как педагогической технологии; проведен анализ исследований зарубежных и отечественных ученых, которые обосновали дидактические основы метода учебных проектов. Рассмотрены методики работы, направленные на развитие навыков иноязычного

общения учащихся общеобразовательных школ. Представлены результаты работы учебной программы Европейской Комиссии eTwinning, являющейся площадкой для общения и обмена опытом по созданию проектов с помощью информационно-коммуникационных технологий. Приведены примеры созданных учениками проектов, способствующих развитию их иноязычной коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: метод проектов, проектная деятельность, информационно-коммуникационные технологии, интегрированные знания, исследовательская работа.

The article is devoted to implementation of project technologies in the development of foreign language communicative competence of secondary school pupils. The theoretical aspect of project method as a pedagogical technology is analysed; the research work of foreign and home scientists, who proved the didactic basics of educational projects, is given. The teaching methods, directed to the development of secondary school pupils' skills in formation of foreign language communicative competence, are pointed out. The results of the work of the European Commission's program eTwinning, which is a platform for communication and exchange of experience in creation of projects with the help of information and communication technologies, are presented. The examples of pupils' projects that contribute to the development of their foreign language communicative competence are given.

Key words: project method, project activity, information and communication technologies, integrated knowledge, research work.

УДК 371.314.6:372.881.1

Федоренко Ю.О.,
вчитель вищої категорії,
вчитель англійської мови
Сумської спеціалізованої школи
I–III ступенів № 1
імені В. Стрельченка

Щербина Ю.М.,
старший викладач
кафедри іноземних мов
Сумського національного
аграрного університету

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Зміна соціальних вимог до людини веде до зміни змісту, методів, форм освітнього процесу, який готує майбутніх випускників шкіл до дорослого життя. У XXI ст. відбувається глобалізація світу та стрімкий розвиток інноваційно-комунікаційних технологій. У зв'язку з цим гостро постає проблема впровадження таких технологій у навчання, що були б спрямовані на підвищення мотивації учнів загальноосвітніх шкіл до вивчення іноземної мови. Відбувається постійний пошук технологій, які водночас розкривали б потенціал учнів, їх творчі, інтелектуальні здібності, а також спонукали б до самостійності й автономії у навчанні, оскільки від сучасного випускника школи вимагають розвинене продуктивне мислення і відносну сформованість ключових компетентностей.

Одним із найперспективніших методів навчання, який допомагає вирішити проблему формування іншомовної комунікативної компетентності учнів, є

метод проектів. Ця педагогічна технологія сприяє розвитку конструктивного критичного мислення школярів, розвиває навички самопрезентації й активізує їх уміння моделювати у навчальному процесі типові ситуації реального спілкування, що виникають у різних сферах життя і стосуються різних тем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Набуваючи дедалі більшої популярності, проектні технології широко застосовуються в педагогіці ХХ ст., були і продовжують залишатися предметом досліджень багатьох вчених, котрі висвітлюють різні аспекти цього методу. Розробку методу проектів і теоретичних основ здійснювали як зарубіжні дослідники (Дж. Дьюї, Д. Каттерік, В. Кіппатрик, Є. Коллінгс, В. Монда, А. Папандреу, Д. Снезден, Д. Фрід та ін.), так і вітчизняні (Н. Абишева, В. Аїтов, К. Баханов, Ф. Бегьом, В. Беспалько, В. Гузеєв, О. Дьоміна, Т. Душеїна, М. Запрудський, Н. Кисельова, Г. Китайгородська, Т. Кручиніна, О. Пехота та ін.). Провідна ідея цієї наукової школи полягає

в необхідності організації навчання таким чином, щоб виконувана дитиною навчальна діяльність будувалася за принципом «Все із життя, все для життя» [3, с. 337]. Дж. Дьюї та його послідовники У. Кілпатрик, Е. Коллінгс, Е. Паркхер розробили й обґрунтували дидактичні основи методу навчальних проектів. Дж. Дьюї підкреслював необхідність опори на особистий досвід дитини і корисність діяльності для реального життя. Саме Дж. Дьюї висунув гасло, що є однією з основних тез сучасного розуміння проектного навчання: «Навчання у вигляді діяльності» [4].

Так, Є. Бехтенова розглядає у своєму дослідженні умови формування проектною діяльністю учнів, вплив методу проектів на формування мотивації до навчання. Підвищенню пізнавального інтересу школярів присвячені роботи Є. Євдокимова, Т. Березиної, О. Гребеннікова. У дослідженнях Є. Полат велику увагу приділено використанню інформаційних технологій у реалізації методу проектів. Вчена визначає «метод проектів» як спосіб досягнення дидактичної мети на основі детальної розробки технології, яка мусить завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом [8, с. 58]. Значна кількість досліджень присвячена використанню методу проектів у навчанні іноземних мов. Серед них – наукові роботи Н. Абишевої, Т. Березиної, Є. Полат та інших дослідників [1].

Порівняльний аналіз історії становлення методу проектів показує, що підходи до розуміння його сутності вітчизняними й американськими педагогами були різними. Принципова відмінність полягала в тому, що вітчизняні педагоги основну цінність методу проектів бачили у розвитку соціально значущих якостей особистості (колективізму, суспільно-політичної активності, працьовитості, наполегливості у досягненні мети тощо), а їхні американські колеги акцентували на виробленні індивідуальної пристосувальної реакції школяра на ситуацію або середовище. Цінність методу проектів, з погляду американських педагогів, полягала в можливості індивідуалізації навчання за рахунок опори на суб'єктний досвід і пізнавальні інтереси учнів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Як свідчить аналіз педагогічної практики та методичної літератури, яка розглядає загальну проблему використання методу проектів, досі не висвітлені в повному обсязі питання теорії й практики цілеспрямованого, спеціально організованого й керованого процесу використання методу проектів у процесі формування комунікативних вмінь школярів і виховання особистості засобами іноземної мови. Все вищезазначене свідчить про те, що, не дивлячись на часте використання завдань із розробки проектів як у підручниках для середніх шкіл, так і в різних додаткових посібниках, не можна стверджувати,

що всі аспекти використання цього методу достатньо проаналізовані в навчальній літературі.

Мета статті – обґрунтування доцільності застосування методу проектів на заняттях з іноземної мови як засобу формування іншомовної компетентності учнів на прикладі роботи навчальної програми Європейської Комісії eTwinning.

Виклад основного матеріалу. Метод проектів широко застосовується в багатьох країнах світу, головним чином тому, що він дозволяє органічно інтегрувати знання учнів із різних сфер навколо вирішення однієї проблеми; дає можливість застосовувати отримані вміння на практиці, генеруючи нові ідеї та використовуючи нові інформаційно-комунікаційні технології. Слід акцентувати на тому, що саме проектна діяльність, орієнтована на самостійну роботу учнів (індивідуальну, групову або колективну), яку виконують упродовж певного часу, покликана сприяти ефективності у навчанні іноземним мовам. Основне завдання цієї технології полягає у створенні умов для активної спільної діяльності учнів у різних навчальних ситуаціях, у яких кожен відповідає не лише за результат своєї роботи, але й за результат роботи всієї групи.

Англійські вчені в галузі методики викладання мов Т. Блур і М.Дж. Сент-Джон розрізняють такі види проектів:

1) груповий проект, у якому дослідження або робота виконується групою учнів, але кожен учень окремо вивчає відповідний аспект обраної теми;

2) міні-дослідження, у якому учень виконує індивідуальне соціальне опитування (анкетування або співбесіду);

3) проект, що базується на роботі з літературними джерелами, де учень вибірково читає матеріал на тему, яка його цікавить [11, с. 17].

Проектні технології реалізуються за чітким алгоритмом і складаються з чотирьох етапів: підготовчого, виконавчого, презентаційного й підсумкового.

Підготовчий етап проекту включає формування теми, систематизацію та виділення головної інформації. На цьому етапі учні обговорюють завдання, виявляють проблеми, висувають пропозиції щодо розв'язання завдання, розподіляють ролі та визначають джерело інформації.

На виконавчому етапі учні готуються до виконання проекту, а саме: обговорюють етапи презентації результатів, обирають оптимальний шлях до реалізації проекту, працюють з інформацією, проводять дослідження, синтезують та аналізують ідеї, оформлюють проект.

Презентаційний етап передбачає підготовку учнів до виступу. У процесі цієї підготовки відбувається остаточне оформлення проектів (створення мультимедійних презентацій у програмі PowerPoint, відео в цифровому варіанті, створення електронної книги за допомогою Calameo,

StoryJumper, ISSUI тощо), після чого відбувається власне презентація проектів. Тут варто зазначити, що є певні вимоги до створення презентацій проектів: дотримання єдиного стилю оформлення слайдів; використання для фону і тексту контрастних кольорів; використання можливостей комп'ютерної анімації для представлення інформації, проте не варто зловживати анімаційними ефектами; використання коротких слів, речень; не змішувати різні варіанти шрифтів; використовувати жирний шрифт, курсив і підкреслення для акцентування уваги на головних моментах тексту; заповнення одного слайду невеликим обсягом інформації (не більше 8 рядків).

За характером кінцевого продукту проектної діяльності виділяють такі види проектів:

1) конструктивно-практичні проекти (Construction and Practical Projects) – колаж, щоденник спостережень, створення гри та її опис;

2) ігрові та рольові проекти (Role and Games Projects) – розігрування гри, вигадування власної п'єси, концерт;

3) інформаційні та дослідницькі проекти (Information and Research Projects) – вивчення регіону або якої-небудь країни; англійська мова і її використання як мови міжнародного спілкування; іноземні мови в житті людей;

4) проекти конкретного соціологічного обстеження (Survey Projects). Це проекти на теми: «Вплив американської і британської культур на спосіб життя в нашій країні», «Ставлення іноземців до моєї країни» тощо;

5) видавничі проекти (Production Projects);

6) сценарні проекти (Performance and Organizational Projects) – вечори, струм-шоу;

7) творчі проекти (Creative Works) – у формі вільного літературного вигадування (розповідь, рольова гра) [6].

Головною метою підсумкового етапу є аналіз та оцінювання проектів. Учні обговорюють результати проектної діяльності в малій групі та дають оцінку проекту загалом. На етапі оцінювання здійснюються не тільки контроль засвоєння мовного матеріалу, але й розвиток мовної та комунікативної компетенції. У процесі оцінювання вчитель повинен дати загальну оцінку проекту, яка стосується змісту, теми, кінцевого результату, активності учнів у проекті.

Проектна діяльність не тільки підвищує мотивацію учнів щодо вивчення іноземної мови, але й сприяє їхній участі у міжнародних проектах і колаборації з країнами – партнерами.

Популярним серед учнів є проект eTwinning – це навчальна програма Європейської Комісії, започаткована в 2005 р. з метою розвитку співпраці європейських шкіл. Вчителі й учні, зареєстровані в мережі eTwinning, отримують можливість реалізації спільних проектів з іншими європейськими

партнерами, мають змогу дізнатися про культуру, традиції та звичаї інших країн. Працюючи разом над спільними проектами, учні та вчителі з країн-партнерів постійно обмінюються інформацією, проводять відеоконференції, листуються англійською мовою, обговорюють спільний план дій, етапи реалізації проекту та кінцевий спільний продукт, обговорюють інформаційно-комунікаційні технології, які необхідно використовувати на кожному етапі реалізації проекту.

У межах програми eTwinning було реалізовано декілька проектів: «Successful people», «I'm taking pictures under the rainbow», «With bare feet on Mother Land», «My hobbies», «National Clothing of My Country» тощо. Такі проекти, як «Successful people» та «I'm taking pictures under the rainbow» були опубліковані на сайті онлайн-мережі eTwinning [10; 12].

Основа ідея проекту «Successful people» – дослідити, як досягти успіху та поставленої мети. Для цього учасники проекту вивчають досвід відомих людей. Учням необхідно поставити перед собою досяжні цілі, повірити в себе й у власний успіх; ретельно спланувати свої дії для досягнення мети; наблизитися до неї маленькими кроками; ділитися своїми результатами з учнями, вчителями та батьками. Кожен учасник проекту розповідає, що, на його думку, є успіхом, які кроки він робив, щоб досягти своєї мети; після чого демонструє свої результати у вигляді власного відео. Кожне таке індивідуальне відео стає частиною великого спільного фільму.

У нашому спільному проекті взяли участь 12 шкіл із 6 країн (України, Грузії, Вірменії, Румунії, Греції, Італії). Цей проект був визнаний найцікавішим та опублікований на сайті eTwinning [9]. Було видано сертифікат за реалізацію проекту, а також спеціальну відзнаку National Quality Label (національний знак якості). Кожен учасник нагороджений сертифікатом якості за успішну участь у проекті [7].

Під час реалізації проекту разом з учнями було створено власне відео про нашу країну, місто, школу з метою ознайомлення з країнами-учасниками нашого проекту. На кожному етапі проекту учні створювали відео та презентації про успішних і відомих людей; подано до розгляду 22 презентації про кроки досягнення власної мети та відзнято 22 відеофільми про власні досягнення, які об'єднали в єдиний фільм. Було використано такі інструменти: фото, відео, аудіо, електронну пошту, сервіси для створення та розміщення відео онлайн, онлайн-дошки, TwinSpace, PowerPoint, MovieMaker, AdobePhotoshop, YouTube, Voki.

Основна ідея проекту «I'm taking pictures under the rainbow» – дослідити ідею родинності виховання як важливий чинник у становленні юної особистості, її соціального зростання [10]. Дитина

засвоює певні моральні норми поведінки (чесність, справедливість, доброзичливість, доброту, щирість, любов) від своїх батьків. Батьківщина починається з сім'ї, мир у світі також починається з кожної родини. Тому учням було запропоновано дослідити символи миру, любові та братерства у своїй країні та світі; написати есе про стосунки у родині та згадати найкращі моменти у родинному колі; знайти фото з історії родини та прокоментувати зображену подію; об'єднати всі фото у спільний альбом, що поєднає всі нації, тому що родина є частинкою великого світу, в якому повинні панувати любов і мир.

У цьому проекті взяли участь школи із 14 країн Європи (України, Італії, Туреччини, Болгарії, Албанії, Великої Британії, Нідерландів, Іспанії, Греції, Португалії, Польщі, Румунії, Сербії, Німеччини). Загальна кількість учасників – 123.

Під час реалізації проекту було застосовано такі інформаційно-комунікаційні засоби, як: PowerPoint, YouTube, MovieMaker, Prezi, Calameo, Storyjumper, Issuu та ін. Учні знайшли нових друзів із різних країн Європи. Сьогодні вони активно спілкуються, пишуть електронні листи, проводять онлайн-конференції.

Програма eTwinning – це чудова можливість реалізувати креативний підхід у навчанні та нагадати вчителям та учням, що навчатися й навчати – не лише потрібно, але й цікаво.

Висновки. Таким чином, цінність і роль проектної методики полягає в тому, що вона відкриває багато можливостей для навчання учнів іншомовної комунікації, для надбання учнями функціональних навичок дослідження як універсального способу засвоєння дійсності, надає можливості для розвитку мислення високого рівня, активізації особистісної позиції учня в навчальному процесі на основі опанування суб'єктивно нових знань. Метод проектів надає навчальному процесу творчої направленості. Він також є ефективним для розвитку самостійності учнів, ініціативи, навичок до планової роботи, вміння зважувати обставини і враховувати труднощі для розширення творчого і дослідницького потенціалу та креативного мислення. Він є найбільш органічним варіантом

подолання відстані між вивченням мови та її використанням і тому є цінним для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів на заняттях з іноземної мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Абишева Н.Ю. Ефективність застосування методу проектів під час уроків іноземної мови в загальноосвітній школі. URL: https://lib.herzen.spb.ru/text/abyшева_102_116_121.pdf (дата звернення: 06.04.2019).
2. Бех П.І. 3 позиції комунікативної орієнтації. *Іноземні мови в начальних закладах*. 2002. № 1–2. С. 34–40.
3. Ващенко Г.О. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. Київ, 1997. 415 с.
4. Витлин Ж.Л. Еволюція методів навчання мови в ХХ столітті. *Іноземні мови в школі*. 2001. № 2. С. 23–29.
5. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления / пер. с англ. Н.М. Никольской. Москва, 1997. 208 с.
6. Каліта В.В. Застосування методу проектів у викладанні іноземної мови як засіб створення навчального середовища формування та розвитку життєвих компетентностей учнів : навчально-методичний збірник. Харцизьк, 2010. 61 с.
7. Наша школа в eTwinning. *Комуніальна установа Сумська спеціалізована школа I – III ступенів № 1 ім. В. Стрельченка*: веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/sumskaskola1/nasa-skola-v-etwinning/vitaemo-1?overridemobile=true> (дата звернення: 07.04.2019).
8. Полат Е.С. Как рождается проект. Москва : ИСО РАО, 1995. 87 с.
9. Що таке eTwinning Plus? *eTwinning*. URL: <http://www.etwinning.com.ua/pro-etwinning-plus/showtake-etwinning-plus/> (дата звернення 05.04.2019).
10. I'm taking pictures under the rainbow. *eTwinning*. URL: <http://www.etwinning.com.ua/ukrajina-v-etwinning-plus/naycikavishi-proekti/108/#ad-image-0> (дата звернення: 06.04.2019).
11. Bloor M., St. John M.J. Project writing. The marriage of process and product. *ELT Documents*, 1988.129 p.
12. Successful people. *eTwinning*. URL: <http://www.etwinning.com.ua/ukrajina-v-etwinning-plus/naycikavishi-proekti/96/#ad-image-0> (дата звернення: 06.04.2019).